

**Vilijos Salienės, Antano Smetonos vadovėlio „Lietuvių kalba. Vadovėlis 9-10 kl.“
(1-4 kn.: SKAITAU, RAŠAU, KALBU, PRIEDAI)
RECENZIJA**

BENDRA INFORMACIJA APIE VADOVĖLIO KOMPLEKTO RANKRAŠTĮ

Autoriai	Vilija Salienė, Antanas Smetona
Pavadinimas	Lietuvių kalba. Vadovėlis 9-10 kl.
Ugdymo sritis, dalykas	Lietuvių kalba.
Klasė	9-10 kl.
Leidykla	Tyto alba
Leidimo metai	2011
Puslapių skaičius	565 psl.
Vadovėlio komplekto dalys ir puslapių skaičius	I. SKAITAU (199 psl.) II. RAŠAU (210 psl.) III. KALBU (109 psl.) IV. PRIEDAI (47 psl.)

Recenzavimui buvo pateiktas Vilijos Salienės ir Antano Smetonos vadovėlio „Lietuvių kalba. Vadovėlis 9–10 kl.“ (1–4 kn.: SKAITAU, RAŠAU, KALBU, PRIEDAI) rankraštis. Vadovėlį numatyta leisti leidykloje „ Tyto alba“ 2011 metais. Pagrindinio ugdymo Bendrosiose programose ugdymo turinys pateiktas koncentrais (šiuo atveju 9–10 klasėms), todėl, vadovėlio autorių teigimu, jie parengė vieną vadovėlį dviem klasėms. Kadangi pagal Bendrąsias programas kiekvieno koncentro turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos veiklos sritys (kalbėjimas ir klausymas; skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas; rašymas), todėl vadovėlis sąlygiškai suskirstytas į tris temines dalis: SKAITAU, RAŠAU, KALBU. Vadovėlį sudaro 564 psl. Papildančių priemonių prie vadovėlio rankraščio (toliau – vadovėlio) nebuvo pateikta. Vadovėlis šiuolaikiškas, nagrinėja šio amžiaus tarpsniui aktualias problemas. Vadovėlio medžiaga skatina kūrybišką procesą pamokoje, pateikia veiklos ir mokymosi idėjų mokytojui ir mokiniams. Tekstai ir užduotys atitinka demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes, yra nešališki lyties, tautos, rasės atžvilgiu (pvz., knygoje SKAITAU tekstas „Demokratija negali išlikti be vertybių pamato“). Vadovėlio medžiagos apimtis atitinka programoje nurodytą turinio apimtį.

Šis vadovėlis skirtas ir mokymui, ir mokymuisi. Dvejopa vadovėlio paskirtis lemia ir mokomosios medžiagos atrankos bei pateikimo principus, užduočių tipus. Orientuojamasi į tokį ugdymo procesą, kurio metu mokinys įsitraukia į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi, mokytojas skatina mokinių savarankišką mąstymą ir darbą (pvz., knygos KALBU užduotys skatina darbą grupėse, surasti reikalingą medžiagą internetiniuose šaltiniuose, prašo pareikšti nuomonę ir ją argumentuoti.) .

Vadovėlio autorių teigimu, šis vadovėlis parengia mokinius darbui su Lietuvių kalbos 11-12 klasei vadovėliu (autoriai V.Salienė , A.Smetona).

Vadovėlio medžiaga planuojama atskiromis temomis, tai matyti ir turinyje. Kiekvieno skyriaus pradžioje pateikiami skyriaus tikslai, įvardijama, kokie gebėjimai bus ugdomi. Labai svarbu, o kartu ir didelė pagalba mokytojui, kad vadovėlyje formuluojamas kiekvienos pamokos pagrindinis uždavinys, kurį siekiant įgyvendinti toliau parenkamos aiškios, su konkrečia veikla susijusios užduotys, sudarančios galimybes kiekvienam mokiniui plėtoti kompetencijas (pvz., knygoje SKAITAU prašoma paklausti įrašų, nustatyti, kokios tarmės tekstas; susirasti internete tarminių svetainių, paimti iš ten tekstų ir nustatyti tarmės ypatybes; išrinkti iš knygos, kurią šiuo metu skaito, 10 priesagos –inis vedinių ir parašyti kiekvieno jų pamatinį žodį; parengti sveikinimo kalbą; įvertinti draugo parengtą kalbą).Vadovėlio medžiaga bei mokiniams pateikiamos užduotys formuoja mokinių vertybines nuostatas (pavyzdžiui, knygoje SKAITAU tekstas „Demokratija negali išlikti be vertybių pamato“, vienoje iš užduočių prašoma paaiškinti, apie kokias vertybes, nors netiesiogiai, savo atsakymuose kalba rašytojai).

Recenzuojamas vadovėlis atitinka šiuolaikiniam mokymui(si) keliamus reikalavimus, kur vieni iš svarbiausių elementų yra bendravimas ir atradimas, mokymasis iš patirties, individualios ir grupinės užduotys bei projektai, kūrybiškumas ir iniciatyvumas, įvairių mokymosi strategijų taikymas (knygoje SKAITAU atliekant užduotis prašoma taikyti „minčių lietaus“ metodą, argumentuoti savo nuomonę, išdėstyti požiūrį į tekste nagrinėjamas problemas, sudaroma galimybė rinktis mokymosi strategijas, papildomos informacijos ieškoti įvairiuose šaltiniuose). Pateikta medžiaga ir užduotys skatina ieškoti sąsajų su anksčiau įgytomis lietuvių kalbos žiniomis bei kitų dalykų mokomosios medžiagos turiniu. Vadovėlyje pastebėta integracinė sąsaja su geografija (knygoje SKAITAU tekstas „Misija – Sibiras“), daile (knygoje SKAITAU tekstas „Gatvės menas populiarėja“), muzika (knygoje SKAITAU tekstas „Popsas užknisa juodai“).

Vadovėlio medžiaga aktuali ir šiuolaikiška, orientuota į mokinių turimą patirtį bei interesus (dalyje SKAITAU tekstas „Gatvės menas populiarėja“). Mokiniai supažindinami ir su savo tautos, ir kitų kultūrų kontekstu (knygoje SKAITAU tekstas „Arbatos kelias į Japoniją“). Tekstais siekiama ugdyti mokinių pilietiškumą (knygoje KALBU pateikiama Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus sveikinimo kalba Lietuvos žmonėms Kalėdų išvakarėse). Tačiau keletas tekstų (ypač skirtų skaitymui namie) yra labai ilgi (knygoje SKAITAU „Ji egzistuoja, toji knyga...“, „Apie skaitymo malonumą ir nemalonumą“).

Kopija tikra

Daugelis vadovėlio užduočių susietos su praktinėmis veiklomis, aktyviaisiais mokymo(si) metodais, padedančiais įsisavinti naują informaciją, suprasti jos prasmę ir pritaikyti, t.y. pasiekti rezultata, įtvirtinti žinias ir gebėjimus. Parengtomis vadovėlio užduotimis skatinamas bendradarbiavimas su draugu, darbas grupėse, bendradarbiavimas su mokytoju, darbas su įvairiais šaltiniais. Vadovėlyje pateikta medžiaga ir užduotys skatina mokinius susieti naują informaciją su jau turimomis žiniomis ar plėtoti anksčiau išsiugdytus gebėjimus, pritaikyti jau turimą gyvenimišką patirtį (knygoje KALBU prašoma papasakoti anekdotą ir užrašyti draugui pasakojant padarytas kirčiavimo klaidas; pažiūrėti keletą populiarių televizijos pokalbių laidų ir nustatyti, ko daugiau jose buvo: dalykinio pokalbio ar diskusijos; knygoje RAŠAU prašoma parašyti savo gyvenimo aprašymą laisva forma; parašyti prašymą priimti į popamokinės veiklos būrelį; parašyti rekomendacinį laišką draugui, norinčiam vasarą įsidarbinti ledų pardavėju). Vadovėlio autorių teigimu, nemaža dalis vadovėlio temų siejamos su praktiniais mokinių poreikiais, pavyzdžiui, viešajam kalbėjimui svarbu taisyklingai kirčiuoti, todėl kirčiavimas pateikiamas prieš sakinės kalbos skyrių. Sintaksė labai svarbi rašymui, todėl ji pateikiama knygoje RAŠAU.

Nemaža vadovėlio užduočių dalis skirta mokymosi mokytis kompetencijos ugdymui: skatinama dirbti su informacijos šaltiniais internete (ypač tokių užduočių gausu knygoje KALBU), ieškoti atsakymų, tyrinėti ir mokytis. Dalis užduočių skatina mokinių įsivertinimą, reflektavimą ar kito mokinio vertinimą.

Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė medžiaga skatina mokinius susieti naują informaciją su jau turimomis žiniomis ar plėtoti anksčiau išsiugdytus gebėjimus. Ir tekstai, ir vaizdinė medžiaga pateikiama taip, kad būtų skatinama mokinių motyvacija. Užduotys skatina mąstyti, diskutuoti, ieškoti alternatyvų, variantų, argumentuotai išsakyti savo nuomonę, ugdyti kritinį mąstymą, modeliuoti įvairias kalbėjimo situacijas (dalyje knygos SKAITAU užduočių prašoma išdėstyti savo požiūrį į tekste nagrinėjamas problemas, argumentuoti savo nuomonę). Vadovėlio tekstai yra neabejotinos meninės vertės, padedantys mokiniams susivokti dabarties pasaulyje (knygoje SKAITAU tekstai „Demokratija negali išlikti be vertybių pamato“, „Misija – Sibiras“).

Vadovėlio užduočių sistema leidžia diferencijuoti mokymą(si) pagal mokinių gebėjimų lygius, kad kiekvienas mokinys pagal savo išgales pasiektų kuo geresnių rezultatų. Vadovėlio autorių teigimu, užduotys pateikiamos sunkėjančia tvarka. Tai sudaro galimybę diferencijavimui: žemesnių gebėjimų mokiniai gali atlikti ne visas užduotis, o aukštesnių gebėjimų mokiniai gali neatlikti pačių lengviausių užduočių, bet nuosekliai dirbdami atlikti sudėtingesnes užduotis. Tačiau

Kopija tikra

autoriai siekė taip suformuluoti užduotis, kad, mokytojo padedami, jas atliktų visi mokiniai. Vadovėlyje pateikiami ir kai kurių užduočių atlikimo pavyzdžiai, užduočių pasitikrinimo būdai (knygoje SKAITAU siūlomas darbas su žodynu, bendradarbiaujant su draugu ar mokytoju, įsivertinimas). Vadovėlyje ryški autorių nuostata, kad tokio pobūdžio vadovėlyje neturėtų būti užduočių ir pratimų, kuriuose reikėtų įrašyti raides, sudėti skyrybos ženklus ir kt. Vadovėlio autorių teigimu, tokio pobūdžio užduotys pateikiamos mokinio sąsiuvinyje.

Puikiai pavyko suderinti vaizdinę ir tekstinę medžiagą. Vaizdinė medžiaga padeda mokiniui geriau suvokti tekstą, atlikti užduotis. Nors vaizdinės medžiagos nėra daug, tačiau ji kelia smalsumą ir susidomėjimą. Šalia iliustracijų pateikiami susiję klausimai ar užduotys. Pavyzdžiui, knygoje RAŠAU pateikiamos dvi nuotraukos, kuriose pavaizduoti kiemai, ir prašoma nusakyti, kuo tie vaizdai skiriasi, kas lemia tą skirtumą. Knygoje SKAITAU pateikiamas tekstas apie grafičių meną. Po tekstu įdėta nuotrauka ir užduotis, kurioje prašoma nusakyti, kaip nuotrauka siejasi su teksto tema apie grafičius. Vadovėlyje esančios nuorodos iš vieno skyriaus į kitą (ar iš užduoties į užduotį), autorių teigimu, skatina sieti panašias temas, moko gretinti kalbos reiškinius.

Išvada. Šis vadovėlis yra kokybiškas, įdomus, patrauklus ir orientuotas į aktyvią mokinių veiklą. Jis atitinka Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009 Nr.61-2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus, Bendrosiose programose keliamus ugdymo tikslus ir laukiamus rezultatus, sudaro galimybę ugdyti mokinių dalykines ir bendrąsias kompetencijas 9-10 klasėje.

Recenzavo

Nijolė Zabukienė

Kopija tikra
Administracijos sekretorė

Rita Zakarauskienė
20...-...-...